

מסורת הש"ס

(א) מ"כ פ' שמעית (ב) ונעריך  
 חסד לאי ומפסד דלשון יון  
 הוא ע"ש (ג) ז' ב'ק' כ"ה  
 (ד) ונע"כ (ה) ז' ב'ק' כ"ה  
 יבמות ע' עד. דה"כ  
 (ו) נמש' כ"ה (ז) ו'ק' כ"ה  
 (ח) ע"ל נ"ז. (ט) ונחמ' מט;

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה מדי וכו'  
 אפי' ליקח דם מואר:

לעזי רש"י

פיטרא"ל (פיטרא"ל).  
 סמלון (תפחת-חזה).  
 ציגל"א. חבק (רדעית-כטן  
 לסוס וכו').  
 ליצא"ל (ליצא"ל). חוט  
 פשתן. חבל דק.

מוסף רש"י

חבק. ציגל"א לאסור טו  
 סוס (ע"ל ו' דה"ה וכו').  
 (ח). מופנה מנח. נדה  
 גזירה שז' שז' מופנה  
 משני נדרים אלא מנח אחד  
 למדוק. מנחה א"ל אין  
 להשיב. אלא א"ל י"ה להשיב  
 משני (דקדק ע"ל).

רבינו חננאל

קילקלי. מלשון יון הוא.  
 והוא עשוי בגד ומשיער  
 של עזים והוא קשה  
 עשוי להצניעו תחת הפרה  
 והכסותו. חבקים. כסוי  
 הכסאות. (ת"ל [בתביב] או  
 בגד או עור או שן אין  
 לי אלאן שן בלבד מנין  
 לרבות קילקלי וחבק ת"ל  
 או שן. פ"י מבינין להו  
 מאו כלומר הוה ליה למימר  
 שן, או דכתב וחקמא,  
 למה לי. לרובי קילקלי  
 וחבק. יכול שאני מרבה  
 חבקים ומשיחין שטמא,  
 ת"ל שן מה שן טורי  
 ואריג אין כל טורי שטמא  
 הרי הוא אומר במת לו  
 מעשה עזים, יכול שאני  
 הוצ' ומגע טמא מת: נרצה אלו  
 טומאות ו' שכן מועטס היא. שאינה  
 בכל המגעות אלא צמגע המת  
 צלצד: מופנה. לר"ך שמהא גזירה  
 שז' או מנ' תיבות דצנז ועור מופנין  
 למדרש או של ידו לרבינו לגופן  
 ומאחר שמופנין ללמוד גזירה שז'  
 ה"ל כמאן דכתיב דרשא צקרא  
 דהדיא ואין משיצין עליה: דאי  
 לאו מופנה. אמרינן לגופן צלו ולא  
 ילפינן להא מילתא מינייהו: דאיכא  
 למיפרך נ"ו. וה"ה דמלי למימר  
 הכי לגזירה שז' קמייא ומייהו  
 אסקי לכולה דרייתא צרישא ופירין  
 אהא דסליק מינה ובשיניא דמשינין  
 צהא מיתרעה נמי קמייא: לאי.  
 צלמח: וכסיו ציה צשכנז ורע.  
 דצנז ועור טמאים הס צו: מצד  
 אחד. הכתובין צשך מופנים כדאמרן  
 אלא הכתובין צמח אין מופנין:  
 טימא למ"ד נ"ו. פלוגתא דרבי  
 ישמעאל ורבנן היא טמא נדה  
 צמפלת (דף כ"ז): אלא למאן  
 דאמר למידין. א"ל אין תשובה:  
 ומשיצין. א"ל י"ה להשיב: מאי איכא  
 למימר. הרי י"ה להשיב שכן טמא צכעדה: והנוגע בכל טמא נפש או איש אשר תלך ממנו שכבת זרע: דפוס של דין. שמונחות צו: גיחוך. לילנות:  
 לקלוקלם. של מעשה שטים לזנות את צנות מואצ שמה כך עשיתם צמדן לכך אהם צריכין קרצן: לא נפקד. לא נחסר מדת יהודית:  
 שזנו

כלי כלי. צשראים כתיב כל כלי אשר יעשה מלאכה וגו'. ומגופיה  
 דקרא דשראים לא מלי יליף דאשר יעשה מלאכה לאו כלי תכשיט  
 משמע: שק. הוא עשוי מנוזה של עזים שאף על פי שאינו אריג  
 אלא קלע קטן עשה מנוזה של עזים לתלות צו צמי נפש לנאור צמו  
 טמא שדרכו צכך ותכשיט הוא וה"ק  
 שהוא טמא משום אריג ואע"פ שאינו  
 אריג: קולע ג' נימין (נ"ו). ג' חוטין  
 של מנוזה של נוזה של עזים צנועה:  
 ופולה צלואר צפו. וקליעתו זו היא  
 אריגתו מאחר שהוא טווי כדאמרן  
 גבי מיכ' חילתא צריש פירקין דקרי  
 להו אריג. והא דקאמר אע"פ שאינו  
 אריג כלומר לאו אריג ממש: אין לי  
 אלא שק. העשוי ללבוש רועים:  
 קילקלי. מסרך של סוס שקורין  
 פיטרא"ל: חבק. ציגל"א של סרגא  
 ואוכף ועושין אותה מנוזה של עזים  
 טווי ואריג: יכול שאני מרצה הצננים  
 והמשיחות. לציא"ל שושין למדור  
 וקולעין מן הנוזה כמו שנתלשה ואינו  
 טווי ולא דמי לקולע שלש נימין דלעיל  
 דהא טווי הוא וזו היא אריגתו: יכול  
 שאני מרצה נ"ו. הואיל ורמזי כל:  
 ודין הוא. שלא נרצה ולא לר"ך קרא  
 למעוטי: סן. תמיה הוא וכו' דצריס  
 כוונים הס: א"ל היקל בטומאת  
 שרץ שהיא קלה. כלומר א"ל היקל  
 מלטמא חצלים ומשיחות היקל לך  
 צשך בטומאתו קלה וטומאת ערב:  
 נקל גם אכנתו צצנין א"ל זה צמח  
 שטומאתו חמורה טומאת ו': השתא  
 דאסא גזירה שז'. וכו' היכי דיליף  
 מת משרץ למעוטי חצלים ומשיחות  
 יליף נמי שרץ ממת לכל מעשה עזים  
 לרבות קילקלי וחבק: אין לי אלא  
 צשרין. דלו שך הסא כתיב: א"ל  
 ריבה. לטמא דצה הא מונז הסוס  
 בטומאת ערב הוא דריבה: שהיא  
 מרובה. שכל המגעות טומאת ערב  
 צין דשרץ ונצילה ושכבת זרע מגע  
 הוצ' ומגע טמא מת: נרצה אלו  
 טומאות ו' שכן מועטס היא. שאינה  
 בכל המגעות אלא צמגע המת  
 צלצד: מופנה. לר"ך שמהא גזירה  
 שז' או מנ' תיבות דצנז ועור מופנין  
 למדרש או של ידו לרבינו לגופן  
 ומאחר שמופנין ללמוד גזירה שז'  
 ה"ל כמאן דכתיב דרשא צקרא  
 דהדיא ואין משיצין עליה: דאי  
 לאו מופנה. אמרינן לגופן צלו ולא  
 ילפינן להא מילתא מינייהו: דאיכא  
 למיפרך נ"ו. וה"ה דמלי למימר  
 הכי לגזירה שז' קמייא ומייהו  
 אסקי לכולה דרייתא צרישא ופירין  
 אהא דסליק מינה ובשיניא דמשינין  
 צהא מיתרעה נמי קמייא: לאי.  
 צלמח: וכסיו ציה צשכנז ורע.  
 דצנז ועור טמאים הס צו: מצד  
 אחד. הכתובין צשך מופנים כדאמרן  
 אלא הכתובין צמח אין מופנין:  
 טימא למ"ד נ"ו. פלוגתא דרבי  
 ישמעאל ורבנן היא טמא נדה  
 צמפלת (דף כ"ז): אלא למאן  
 דאמר למידין. א"ל אין תשובה:  
 ומשיצין. א"ל י"ה להשיב: מאי איכא  
 למימר. הרי י"ה להשיב שכן טמא צכעדה: והנוגע בכל טמא נפש או איש אשר תלך ממנו שכבת זרע: דפוס של דין. שמונחות צו: גיחוך. לילנות:  
 לקלוקלם. של מעשה שטים לזנות את צנות מואצ שמה כך עשיתם צמדן לכך אהם צריכין קרצן: לא נפקד. לא נחסר מדת יהודית:  
 שזנו

במה אשה פרק ששי שבת

סד.

מניין לרבות את הקילקלי והחבק. וא"ל מאמר" והא לא מיעטל מלא  
 וריקן ואי משום דאפשר לקפלה"ל א"ל אינו עשוי לכך לאו  
 כלום הוא כדאמר לקמן [סו]. גבי קצ הקיטע"ל דלע"ג דיש לו צית קיבול  
 לראש שזקו א"ל עשוי לקבל טהור"ל וי"ל דהני נמי לשם כל צורכן  
 פ' עשיון מתחלה"ל אך קשה דלעיל  
 ס' צמח מדליקין (דף כו. ו) וא"ל משיצין  
 דצר הצא מן העזים דמטמא צשרלים  
 מאו צגד וקילקלי וחבק צצין מן  
 העזים ומשיצין להן הצא מאו שק וע"ק  
 דהמס מרצה לנזלה של עזים לג' על ג'  
 ואינו שק עשיון דצ' ואומר ר"י דמרי  
 גוויי נוזה של עזים הוו והמס מיירי  
 [צדק] שעושים ממנה צגדים שצוים  
 והלכך איתרבו לשלש על שלש כמו  
 שצ' צגדים והכא מיירי צנוזה גסה  
 שממנה עושין קילקלי וחבק וחצלים  
 ומשיחות ושק: שמע מינה  
 צאפניי. הקשה ה"ר אליעזר ממין  
 י'כיון דליתקש שרץ ומת לשכבת זרע  
 א"ל ג"ש צצנז ועור ל"ל י'דכל מה  
 שיהיה צמח נימן צשכנז זרע וכל מה  
 שיהיה צשכנז זרע נימן צשך וכן  
 להפך"ל דהא ק"ל"ל דצר הצא מן ההיקש  
 מחר ומלמד צהיקש"ל מן מן הקדשים:  
 מ"די דההור מ"י צצנז. וא"ל  
 והא אפילו (א) יפת מואר  
 הותרה להס וי"ל דמכל מקום שרץ  
 צה איסור כדאמרין (קדושין דף  
 כ"ג). ומשקת צה ולא צצנזתה:  
 וצמון

בגד ועור האמור במת טמא כל מעשה עזים אף בגד ועור האמור בשרץ  
 טמא כל מעשה עזים אין לי אלא דבר הבא מן העזים ימניין לרבות דבר  
 הבא מונז הסוס ומונז הפרה תלמוד לומר או שק והא אפיקתיה לקילקלי  
 וחבק הני מילי מקמי דליתיה ג"ש השתא דאיתי גזירה שז' אייתור ליה ואין לי  
 אלא בשרץ בטומאת מת מניין ודין הוא טימא במת וטימא בשרץ מה  
 כשטימא בשרץ עשה דבר הבא מונז הסוס ומונז הפרה כמעשה עזים אף  
 כשטימא במת עשה דבר הבא מונז הסוס ומונז הפרה כמעשה עזים אף  
 אם הרבה בטומאת ערב שהיא מרובה נרבה בטומאת שבעה שהיא מועטת  
 תלמוד לומר בגד ועור ועור לגזירה שז' נאמר בגד ועור בשרץ ונאמר  
 בגד ועור במת מה בגד ועור האמור בשרץ עשה דבר הבא מונז הסוס  
 ומונז הפרה כמעשה עזים אף בגד ועור האמור במת עשה דבר הבא מונז  
 הסוס ומונז הפרה כמעשה עזים ומופנה דאי לאו מופנה איכא למיפרך  
 מה לשרץ שכן מטמא כבעדה"ל לאי אפניי מופני"ל מכדי שרץ איתקש  
 לשכבת זרע דכתיב צ' איש אשר תצא ממנו שכבת זרע וסמך ליה איש  
 אשר יגע בכל שרץ וכתיב ביה בשכבת זרע וכל בגד ועור אשר יהיה  
 עליו שכבת זרע ועור דכתב רחמנא בשרץ למה לי שמע מינה לאפניי  
 ואכתי מופנה מצד אחד הוא הניחא למאן דאמר מופנה מצד אחד למידין  
 ואין משיצין אלא למאן דאמר למידין ומשיצין מאי איכא למימר דמת  
 נמי אפניי מופנה מכדי מת איתקש לשכבת זרע דכתיב והנוגע בכל טמא  
 נפש או איש אשר תצא ממנו שכבת זרע וכתיב בשכבת זרע וכל בגד ועור  
 בגד ועור דכתב רחמנא במת למה לי ש"מ לאפניי: ונקרב את קרבן  
 ה' איש אשר מצא כלי זהב אצערדה וצמיד טבעת עגיל וכומז א"ר אלעזר  
 עגיל זה דפוס של דין כומו זה דפוס של בית הרחם אמר רב יוסף אי  
 הכי היינו דמתרגמינן מחוך דבר המביא לידי גיחוך אמר ליה רבה מגופיה  
 דקרא ש"מ כומו כאן מקום זימה: ויקצוף משה על פקודי החיל אמר רב  
 נחמן אמר רבה בר אבבה אמר להן משה לישראל שמה חזרתם לקלוקלם  
 הראשון אמרו לו אלא נפקד ממנו איש אמר להן אם כן כפרה למה אמרו לו  
 אם מידי עבירה יצאנו מידי ההור לא יצאנו מיד ונקרב את קרבן ה' תנא  
 דבי רבי ישמעאל מפני מה הוצרכו ישראל שבאותו הדור כפרה מפני  
 שזנו

שזנו  
 מצד אחד לר' ישמעאל למידין ואין משיצין לרבנן למידין ומשיצין. אמר להם משה לישראל שמה חזרתם לקלוקלם הראשון.  
 אמרו לו לא נפקד ממנו איש. כמס' יבמות בפרק האב על יבמות (דף ט"ז) אמר, ור' שמעון לא נפקד ממנו איש לעבירה. ולדבר  
 זה נחמנו בהם בתשובה זו.

טומאת שרץ (נוהגת) בשמונה שרצים, נרבה טומאת מת שהיא מועטת שאינה אלא במת בלבד. ואוקימנא  
 כיון שהן מופנה משני צדדין, למידין ואין משיצין. אילו הורבים הלכה למשה מסיני להירשש בענין הזה מסורת  
 בדי חכמים.

עין משפט  
 נר מצוה

נח א ב ג ד מ"י פ"א  
 מה"ל כלים הלכה י"ב:

תורה אור השלם

1 וכל אשר יפל עליו מהם  
 במותם טימא מכל כלי עץ  
 או בגד או עור או שק כל  
 כלי אשר יעשה מלאכה  
 בהם במים יזקא וטימא עד  
 הערב וטוהר: ויקרא יא לב  
 2 וכל בגד וכל כלי עור  
 וכל מעשה עזים וכל כלי  
 עץ תתקטא.  
 במדבר לא כ  
 3 איש איש מנורע אחרין  
 ודוא צורע או צב בקדשים  
 לא יאכל עד אשר יטוהר  
 ודגנע בכל שטא נפש או  
 איש אשר תצא ממנו  
 שכבת זרע: ויקרא כב ד  
 4 או איש אשר יגע בכל  
 שרץ אשר טימא לו או  
 באדם אשר טימא לו לכל  
 טמאתו: ויקרא כב ה  
 5 וכל בגד וכל עור אשר  
 יתעה עליו שכבת זרע וכבס  
 בהם יטמא עד הערב:  
 ויקרא טו יז  
 6 ונקרב את קרבן י' איש  
 אשר ימצא כלי חבץ  
 אצערדה וצמיד טבעת עגיל  
 וכומז לבקר על גופותיו  
 לפני: במדבר לא ג  
 7 וקצוף משה על פקודי  
 החיל שרץ והאפלים ושרי  
 המאואת והבאים מצבא  
 המלכות: במדבר לא יד  
 8 ואימרו אל משה עבדך  
 נאנו את ראש אנשי  
 המלכותה אשר בקדנו ולא  
 נפקד ממנו איש:  
 במדבר לא ט

מוסף תוספות

א. חבקים. טמאים. מוס'  
 ב. חבקים. טמאים. מוס'  
 ג. חבקים. טמאים. מוס'  
 ד. חבקים. טמאים. מוס'  
 ה. חבקים. טמאים. מוס'  
 ו. חבקים. טמאים. מוס'  
 ז. חבקים. טמאים. מוס'  
 ח. חבקים. טמאים. מוס'  
 ט. חבקים. טמאים. מוס'  
 י. חבקים. טמאים. מוס'  
 יא. חבקים. טמאים. מוס'  
 יב. חבקים. טמאים. מוס'  
 יג. חבקים. טמאים. מוס'  
 יד. חבקים. טמאים. מוס'  
 יו. חבקים. טמאים. מוס'  
 יז. חבקים. טמאים. מוס'  
 יח. חבקים. טמאים. מוס'  
 יט. חבקים. טמאים. מוס'  
 כ. חבקים. טמאים. מוס'

רב נסים גאון

היה ראשון לרבנן (דאמרן)  
 מופנה מצד א' למדין ואין  
 משיצין. אלא למאן דאמר  
 למידין ומשיצין מאי איכא  
 למימר. מחלוקת בין ר'  
 ישמעאל ורבנן. ועיקר דילה  
 במס' נדה בפרק המפלת (דף  
 כ"ג) אמר רב תירוחא אמר  
 שמואל שמוס' ר' כל גזירה  
 שז' שאינה מופנה כל עיקר  
 הוא למידין ממה. מופנה  
 שזנו